

Nr 301

Av herrar **Björk** och **Dahlberg**, *angående datateknikens inverkan på den enskildes integritet.*

(Lika lydande med motion nr 332 i Andra kammaren)

Datateknikens snabba utveckling är på väg att skapa helt nya problem i fråga om den enskilde medborgarens rätt till privatliv. Sedan gammalt har det i vårt land accepterats att olika myndigheter och institutioner haft rätt att insamla och registrera uppgifter, ofta av ömtålig, personlig natur, om enskildas förhållanden i syfte att skapa en bättre grundval för samhällets aktivitet på skiftande områden. Ur samhällets synpunkt kan möjligheten till databehandling av sådana uppgifter erbjuda betydande fördelar, eftersom uppgifterna därigenom blir snabbare och lättare åtkomliga, vilket underlättar sammanställningar och därmed bidrar till en mera systematisk handläggning och planering av de åtgärder som utgör motiv för uppgifternas insamling. Ur den enskildes synpunkt uppstår däremot problemet att inte endast myndigheter utan i vissa fall även utomstående personer får förbättrad insyn i förhållanden som kan anses vara av privat natur. Särskilt intresse tilldrar sig i detta sammanhang tillkomsten av s. k. databanker, där det är möjligt att samla uppgifter ur personregister av de mest skiftande slag, liksom också de tekniska möjligheterna att automatiskt överföra informationer från en datamaskin till en annan.

Självfallet kan denna utveckling framkalla farhågor för att olika myndigheter erhåller alltför stort inflytande över enskilda, om det inte föreligger tillräckliga rättsliga och tekniska garantier mot missbruk av uppgifter i olika register. Väl så allvarligt är emellertid perspektivet att olika privata institutioner kan tänkas utnyttja datatekniken för en systematisk kartläggning av enskildas förhållanden. Syftet med en sådan kartläggning kan vara rent kommersiellt, men i praktiken kan enskilda personer och företag därmed tänkas erhålla kunskaper om andra enskilda i en utsträckning, som medför betydande otrygghet.

Under 1960-talet har de nämnda problemen blivit föremål för allt livligare debatt i bl. a. Förenta staterna och Storbritannien. Olika metoder att trygga privatlivet inför datateknikens anstormning har därvid rekommenderats, såsom skärpt tystnadsplikt för tjänstemän som handlägger data om enskilda, möjligheter för enskilda att erhålla full insyn i de uppgifter om dem själva

som ingår i olika register hos myndigheterna, tillskapande av något slags ombudsmannainstitution i syfte att beivra missbruk o. s. v. Debatten har givetvis utgått från de rättsliga och institutionella förutsättningarna i respektive länder.

Tiden bör nu vara inne att även i vårt land underkasta de här redovisade problemen en mera systematisk prövning. De svenska statsmakterna synes vara medvetna om att frågekomplexet fått en tilltagande aktualitet. I ett interpellations svar i andra kammaren den 8 december 1967 till herr Hugosson angående kommersiellt utnyttjande av bostadsförmedlingars register yttrade sålunda justitieministern bl. a.:

Den tekniska utvecklingen har medfört att det har skapats tidigare oanade möjligheter att uttaga och sammanställa data ur olika register. Eftersom några register, som nu är offentliga, innehåller uppgifter om enskilda av personlig art, kan en sammanställning av sådana uppgifter, om den missbrukas, blotta enskilda människors privatliv på ett sätt som inte kan accepteras. Den av mig förra året tillkallade integritetsskyddskommittén kommer att i sitt arbete uppmärksamma de olika problem som den moderna tekniken kan ge upphov till på personrättens område.

Det kan sålunda förefalla som om utredningsbehovet på detta område redan vore tillgodosett. Direktiven till integritetsskyddskommittén innehåller emellertid ingen hänvisning till de problem som datateknikens utveckling kan tänkas medföra på personrättens område. De nya tekniska metoder, som beröres i direktiven, avser ljudöverföring, ljudupptagning och fotografering. Utöver en omfattande redovisning av problematiken på dessa speciella områden sägs det helt allmänt att de sakkunniga bör vara oförhindrade att ta upp även andra frågor om en förstärkning av integritetsskyddet på personrättens område, särskilt i den mån frågorna har samband med den utveckling på teknikens område, som föranlett utredningsuppdraget. Kommittén kan sålunda vid sitt tillsättande inte ha varit medveten om att den förväntades behandla även datateknikens inverkan på problem i personrätten. Under alla förhållanden är integritetsskyddskommitténs huvuduppdrag av så omfattande och komplicerad karaktär, att en prövning av frågor kring datatekniken kan befaras bli avsevärt fördröjd. Samtidigt är datatekniken på utomordentligt snabb frammarsch inom svensk administration. Skäl synes sålunda föreligga för riksdagen att understryka den redovisade utredningsproblematikens aktualitet.

Om det befinns lämpligt att integritetsskyddskommittén utöver de uppgifter, som den hittills koncentrerat sig på, även bör behandla den datatekniska utvecklingens inverkan på privatlivets helgd, synes det i varje fall lämpligt att kommittén erhåller tilläggsdirektiv härom. Det kan å andra sidan hävdas att de problem som datatekniken aktualiserar är av delvis annan karaktär än problem sammanhängande med nya tekniska metoder för ljudöverföring, ljudupptagning och fotografering. I viss utsträckning synes problemen kring databanker och dataöverföring ha särskilt nära samband med sekretesslag-

stiftningen. Det är också ett område där särskild teknisk expertis är erforderlig. Det förtjänar sålunda att noga prövas i vilka former ett utredningsarbete på detta område bör bedrivas.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att de problem som datateknikens utveckling medför i fråga om den enskildes integritet göres till föremål för utredning genom tilläggsdirektiv till integritetsskyddskommittén eller i annan lämplig form.

Stockholm den 22 januari 1969

Kaj Björk (s)

Thure Dahlberg (s)
